

Сергій
РОМАНЮК:ВІД
"ГЕТЬМАНСЬКИХ
КЛЕЙНОДІВ"
ДО "СТРАЧЕНИХ
СВІТАНКІВ"

"Страчені світанки". Режисер Г.Кохан. 1996.

В Українському кіно є кілька акторів, які, працюючи в драматичних театрах різних міст, зробили успішну кінокар'єру, розкрили на екрані власну акторську індивідуальність. Згадаймо Василя Симчича, який наприкінці 60-х років знявся у "Камінному хресті" та "Захарі Беркуті", Федора Стригуна, Михайла Голубовича. Серед них сьогодні й Сергій Романюк.

Багатьом могло здатися дивним, що в головній ролі - ролі збіднілого лицаря Валька Босаківського у фільмі "Гетьманські клейноди" Л.Осика зняв невідомого актора. Власне, з легкої руки Леоніда Осика в кінематографі реалізувала себе ціла плеяда цікавих акторів, серед яких Антоніна Лефтій, Борислав Брондуков, згаданий уже Василь Симчич, Борис Хмельницький, Світлана Князева. Найсвіжіший приклад - Сергій Романюк.

Як акторська особистість він розкрився в Івано-Франківському театрі у щасливу пору творчого піднесення цього колективу. На сцені театру Сергій Романюк зіграв Василя Стефаніка у виставі "Біла лілія", Кавалера ді Ріхафрату у "Господині заїзду", Омелька у виставі "Мартин Боруля". Рогзолос про його сценічні образи дійшов до Києва.

...Високий, ставний, пластичний. У поставі, рухах - шляхетність, упевненість, в очах - стриманість і печаль. Але наявність цих рис не означає, що йому належить втілювати тільки благородних персонажів, наповнюючи їх власною внутрішньою суттю. Цінне було інше - діапазон психологічних сутностей, вміння передати внутрішні суперечності й безмежність людського самовиявлення.

Втім, для Валька Босаківського заземленого, але сповненого непоказного благородства, згодилася та найвиразніша барва природи акторського обдаровання Сергія Романюка. Збіднілий козацький лицар у повісті "Крутіж" Богдана Лепкого - це ще й балагур, який любить оповідати про себе різні небилиці, це той несерйозний дивак, з якого кепкує товариство. Кепкує, але й любить за ширшу веселу вдачу, за готовність до безкорисливої допомоги. Фільм за цим твором, де йшлося про період руїни, про розбрат серед українців, серед козаків, які ще вчора були однодумцями, відрізнявся з-поміж інших фільмів "про козаків" тверезим поглядом на історію і, зрештою, на характер нації. Разом з тим фільм став відкриттям акторського імені:

Сергій Романюк не лише не загубився серед відомих майстрів кіно (К.Степанков, Л.Сердюк, Б.Хмельницький, О.Князева), а, навпаки, вписався в гарний акторський ансамбль. Йому пасували козацькі строї, він чудово тримався в сідлі й уміло користувався шаблею та пістолем. Одне слово, його "військова" вправність немало сприяла переконливості твореного образу і фільму в цілому. Просто дивно, як раніше кінематографісти не помічали цього актора з такими необхідними для кіно зовнішніми даними, що їх на зорі кіно називали кіногенічністю.

Слід сказати, що в рік появи Сергія Романюка на екрані (1992) в українському кінематографі на "зоряну" орбіту виходило багато цікавих акторів: Валентин Троцюк ("Нам дзвони не грали...", "Диво в краю забуття", "Фучжоу"), Тарас Денисенко ("Кисневий голод", "Фучжоу"), Анатолій Хостікоєв ("Диво в краю забуття", "Для домашнього вогнища"), Олексій Богданович ("Останній бункер"), Олексій Горбунов ("Кисневий голод"). Більшість із названих акторів не були новачками в кіно, але саме в цей час, час, коли в українського кіно з'являється шанс для самоствердження, коли режисери середнього і старшого по-

**"Записки кирпатого Мефістофеля".
Режисер Ю.Ляшенко. 1994.**

коління прагнуть без фальші й пози розкрити на екрані історію та сучасну дійсність, їхній талант розкривається якнайповніше. На жаль, шанс не був використаний, держава згорнула власне кіновиробництво.

Втім, повернемося до Сергія Романюка. Його кінобіографія, почавшись "Гетьманськими клейнодами", розвивалася. Мабуть, закономірно, що дебютант, заявивши про себе у зрілому віці, привернув увагу режисерів зрілого віку. Його запросив на головну роль у фільмі "Записки кирпатого Мефістофеля" Юрій Ляшенко.

Від Валька Босаківського героя роману Винниченка відділяла ціла прірва. Якщо козак був натурою вольовою і цілісною, то адвокат початку ХХ століття, альтер его самого письменника був весь зітканий із суперечностей, хисткий і ненадійний. Акторові довелося розв'язувати складні психологічні завдання, оскільки йшлося про образ роздвоєної людини, яка мучилась від власної роздвоєності, а заодно мучила інших - тих, з ким спілкувалася, або була в близьких стосунках. Романюк творив образ, який в українському кіно, майже не

зустрічався - образ людини із втраченими ідеалами, втомленої і надломленої, яка, прагнучи повної особистої свободи, її все-таки втрачає і змушена одружитися не з любові, а із внутрішнього обов'язку перед своєю дитиною.

У романі зафіксовано етап моралі початку нашого віку, коли "вільне кохання" було прийнятним, але ще лишався неушкодженим інстинкт батьківського обов'язку. Герої Винниченкових творів борються з цим інстинктом і почуттям обов'язку (п'єса "Мemento"), але подолати його не можуть ("Записки Кирпатого Мефістофеля"). Звідси й назва, адже Мефістофель - це все-таки сила. Спокушаючи, він не думає про наслідки для себе, його мета - штовхнути на гріхопадіння інших. Проте Мефістофель у Винниченка кирпатий і тому сам потрапляє у власноруч розставлені сіті - мучиться і страждає. Щоправда, судячи із фільму, не можна сказати, що герой Сергія Романюка спокушає, щось наперед розраховуючи. Навпаки, робить він все імпульсивно, але від цього моральні травми не менш болючі. Його не цікавлять люди, які страждають через нього, він передає інше - самозосередженість. Психологічно складний образ вдався: актор показав, по-перше, привабливість негідника, по-друге, невловимість тої привабливості і невломивість зла, яке чинить ця "приваблива особа" і, по-третє, невловимість грані між привабливістю і злом.

С.Романюку знову довелося працювати у сильному і злагодженому ансамблі - його партнерами були Леонід Бакштаєв, Ольга Сумська, Марина Бяхова. С.Романюк, крім свого неординарного героя, відтворював образ часу з його зневірою і скептицизмом.

Слід сказати, що "втілення зла" - не його амплуа. Це підтвердила наступна робота актора - роль головного лікаря психіатричної лікарні ("Партитура на могильному камені", режисер Я.Лупій, 1995). Ця роль не додала нічого нового, до вже набутого творчого кінобагажу, хоча актор і прагнув надати пружності своєму героєві. Проте залишилося незро-

**"Партитура на могильному камені".
Режисер Я.Лупій. 1995.**

зумілим, чому цьому лікареві так хотілося покінчити зі своїм нещасним пацієнтом - відомим композитором Сарським, який захворів від докорів власного сумління. С.Романюк залишився носієм заданого наперед зла, просто витонченим негідником.

На початку 1996 року глядачі зустрілися з новою роботою Сергія Романюка. Він зіграв голову колгоспу у фільмі Г.Кохана "Страчені світанки". Точніше, голову ще неіснуючого колгоспу, адже йдеться про події 1945 року в одному із сіл на Західній Україні, де чинився збройний опір насильницькому насадженню нової влади і нових порядків, які принесла Червона Армія. С.Романюк показав себе професіоналом високого класу, органічно, без найменшого натиску і перегинів втіливши образ людини, яка прагне мирно жити і мирно працювати на своїй землі. Але не розуміючи, що в такому жорстокому протистоянні сил це неможливо, що за свій вибір і за свою справу (організувати колгосп) йому доведеться платити велику ціну. С.Романюк знову створив цілісну натуру; його герой не слухає попереджень, він не знає страху. Але його родину вбивають і остання сцена, в якій актор бачить убитих дружину й сина (камера спрямована на актора), сприймається як квінтесенція трагічної історії народу - хлібороба, якому впродовж усієї історії судилося розплачуватися за те, щоби просто мирно жити на своїй землі. Герой С.Романюка опиняється між двох вогнів і стає жертвою. Йому співчуваєш, хоча вибір, який він зробив тоді, сьогодні сприймається як хибний. Але ця людина не брала зброю до рук, не проливала крові невинних аби прочищати шлях до влади; ця людина хотіла тільки одного - працювати, об'єднавши своїх односельців.

Чотири фільми - чотири головних ролі. Це немало за чотири роки, надто в нинішній ситуації. Сергій Романюк легко і невимушено вписався в простір українського кіно. І нехай дальший творчий шлях його буде таким же успішним.

Лариса Брюховецька.

Знімає "Галичина-фільм"

"Галфільм" - перша у тоді ще залежній Україні незалежна кіностудія - була створена на початку 90-х років групою діячів культури. Дитя перебудовних процесів, національного самосвідомлення і відродження, багатообіцяюче, на яке покладалися великі надії.

Чи справились? Частина - безумовно. Ця творчовиробнича структура кілька разів реформувалася, постійно вдосконалюється. Тепер це - Українська кіностудія "Галичина-фільм". Госпрозрахункова. Форма власності - державна. Такою, гадаю, має залишитися надовго. У перехідний період у країні кіно має бути державним.

На початку 90-х, після "Галфільму", подібні структури виникали десятками. Не знаю, скільки їх залишилося, і чи залишилося взагалі. "Галфільм" залишився. У доробку - понад тридцять кіно- і відеофільмів широкого тематичного і жанрового діапазону. "Нам дзвони не грали, коли ми вмирили" - на матеріалі Української повстанської армії. "Люди з номерами" - про масові репресії у Західній Україні. "Благословляю і молюся", "Воскресіння" - про митрополита Андрія Шептицького та греко-католицьку церкву. Документальна кінотрилогія "Просвітлої дороги свічка чорна. Пам'яті Василя Стуса". Документальні серіали з історії України, правда, не закінчені... Якщо врахувати, що кіностудія виникла на голому місці, то це не так уже й мало. Знімали у ній Ярослав Лупій, Микола Федюк, Станіслав Чернілевський, Василь Вітер, Сергій Буковський, Петро Олар, Олександр Денисенко, Федір Стригун.

Як вдається утримувати структуру і хоч щось знімати, коли майже ніхто нічого не знімає? Це продюсерська кіностудія з мізерними накладними видатками. Як уже говорилося, госпрозрахункова. Має те, що заробляє, і не більше. Цього, слава Богу, загалом вистачає. На першому місці у нас завжди було знімати фільми, а вже потім - заробляти. У такий період, який тепер переживає Україна, цей маленький нюанс має вирішальне значення. З людьми, які переставляли ці пріоритети місцями, кіностудія прощалась відразу і без жалю. Останнє таке прощання з кількома заробітчанами було 1993 року.

Собівартість нашої продукції майже на 30 відсотків нижча, ніж на будь-якій іншій кіностудії. То, може, такі, як наша, і є рятівним кругом, що тримає на поверхні українську кінематографію? Напевно, але ж ніяк не єдиним. Не маю сумніву, що в Україні повинна виникнути мережа малих продюсерських кіностудій - і державних, і приватних. Їх, власне, може бути стільки, скільки знайдеться кіномитців з підприємницьким хистом.

Василь Босович,
директор кіностудії "Галичина-фільм".
("На екранах України", 24 серпня, 1996).